

3 Polska Bolesława Chrobrego

NA CO BĘDĘ ZWRACAĆ UWAGĘ:

- jakie były przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego,
- jak przebiegały rządy Bolesława Chrobrego,
- kiedy i gdzie odbyła się koronacja pierwszego króla Polski.

■ Misja biskupa Wojciecha

Po śmierci Mieszka I władzę w Polsce objął jego syn **Bolesław**, zwany **Chrobrym**, czyli odważnym, walecznym. W 997 roku polski książę udzielił wsparcia czeskiemu duchownemu – **biskupowi Wojciechowi** – w zorganizowaniu wyprawy misyjnej. Jej celem było nawrócenie na chrześcijaństwo pogańskich plemion Prusów.

Początkowo misja biskupa Wojciecha przebiegała pomyślnie. Wraz z kilkoma towarzyszami dotarł na tereny zamieszkane przez Prusów. Ponieważ misjonarz nie znał języka tego ludu, porozumiewał się z nimi przez tłumaczy. Z czasem jednak poganie zaczęli odnosić się do niego z wrogością. W rezultacie Wojciech został pojmany i zabity przez Prusów. Według Galla Anonima – autora najstarszej polskiej kroniki – książę Bolesław wykupił jego zwłoki za tyle złota, ile ważyło ciało i nakazał złożyć je w Gnieźnie. Wkrótce potem papież uznał Wojciecha za męczennika i ogłosił świętym. Od tego czasu szczątki biskupa były uważane za cenne **relikwie**.

Bolesław Chrobry (*967 †1025) był synem Mieszka I i księżnej Dobrawy. Zaszczytne przydomki „Chrobry” został mu przyznany już po śmierci.

Podróż Wojciecha do Prus została przedstawiona na jednej z płaskorzeźb umieszczonych na XII-wiecznych Drzwiach Gnieźnieńskich. Oprócz Wojciecha w wyprawie wzięło udział dwóch duchownych.

Nawracanie Prusów to jedna z osiemnastu scen zdobiących Drzwi Gnieźnieńskie. Udzielany przez biskupa chrzest odbywał się poprzez zanurzenie się nawracanego pogańca w chrzcielnicę.

■ Zjazd gnieźniński

W **1000 roku** z pielgrzymką do grobu świętego Wojciecha w Gnieźnie przybył **Otton III**, cesarz rzymski i król niemiecki. Bolesław Chrobry przyjął cesarza niezwykle uroczystie. Spotkanie obydwu władców zostało nazwane **zjazdem gnieźnińskim**. Jego skutkiem było zawarcie przymierza między Bolesławem i Ottonem III, który pragnął zjednoczyć chrześcijańską Europę. Oczekiwał, że władca Polski – najsilniejszego słowiańskiego państwa – pomoże mu zrealizować ten plan. Na dowód zawiązanego sojuszu cesarz symbolicznie ukoronował polskiego księcia.

Na zjeździe gnieźnińskim ogłoszono decyzję papieża o utworzeniu **arcybiskupstwa w Gnieźnie** oraz podległych mu biskupstw w Krakowie, Wrocławiu i Kołobrzegu. Od tej pory Kościół w Polsce podlegał arcybiskupowi gnieźnińskiemu, który był zależny jedynie od papieża. Dzięki temu wzrosło znaczenie Polski. W średniowieczu stworzenie odrębnej organizacji kościelnej było bowiem równoznaczne z uznaniem samodzielności i niezależności danego państwa. Ponadto arcybiskup miał prawo dokonać koronacji władcy.

Otton III (*980 †1002) był przyjacielem biskupa Wojciecha, dlatego pielgrzymka do Gniezna miała dla niego szczególne znaczenie.

Zjazd w Gnieźnie

Przyczyna

- chęć Ottona III odbycia pielgrzymki do grobu świętego Wojciecha
- dążenie cesarza do zjednoczenia Europy

Wydarzenie

Bolesław Chrobry gości cesarza Ottona III w Gnieźnie w **1000 roku**.

Skutek

- powstanie arcybiskupstwa w Gnieźnie
- wzrost znaczenia państwa polskiego w Europie

■ Jakie podarunki wręczyli sobie władcy?

Podczas zjazdu gnieźnińskiego Otton III podarował polskiemu księciu kopię włóczni świętego Maurycego i gwóźdź z Krzyża Pańskiego. W zamian otrzymał ramię świętego Wojciecha.

Włócznia świętego Maurycego była w średniowieczu cenną relikwią i symbolem władzy cesarskiej. Podarunek, który Bolesław otrzymał od Ottona III, można zobaczyć w Muzeum Katedralnym na Wawelu.

? Co symbolizowała włócznia świętego Maurycego?

Relikwiarz w kształcie ręki zawiera fragmenty relikwii świętego Wojciecha podarowanych cesarzowi w 1000 roku.

■ Panowanie Bolesława Chrobrego

Nagła śmierć Ottona III w 1002 roku zakończyła okres dobrych stosunków polsko-niemieckich. W Rzeszy Niemieckiej wybuchła wojna domowa pomiędzy kandydatami do tronu. Bolesław postanowił wykorzystać ten kryzys wewnętrzny i zajął leżące na zachodzie, a zamieszkiwane przez plemiona słowiańskie **Milsko i Łużyce**.

Posunięcie polskiego księcia zapoczątkowało serię wyniszczających wojen polsko-niemieckich, które z przerwami trwały przez szesnaście lat. Zmagania toczyły się ze zmiennym szczęściem dla Chrobrego. Nie przyniosły jednak rozstrzygającego zwycięstwa. Ostatecznie, na mocy pokoju zawartego z cesarzem Henrykiem II w 1018 roku, Milsko i Łużyce pozostały przy Polsce.

Bolesław zaangażował się również w walki o tron Czech. W 1003 roku najechał i zajął ich stolicę Pragę, przyjmując tytuł księcia czeskiego. Czechy znalazły się przez rok pod jego panowaniem. Kilkanaście lat rządził z kolei Morawami i Słowacją.

W 1018 roku Bolesław zorganizował wyprawę na Ruś. Jego wojska pokonały armię księcia Jarosława Mądrego i zajęły Kijów. Skutkiem wyprawy było przyłączenie do Polski **Grodów Czerwieńskich**.

– TEKST ŹRÓDŁOWY –

Wjazd Bolesława Chrobrego do Kijowa został przedstawiony na obrazie Wincentego Smokowskiego z XIX wieku. Według legendy władca Polski, wjeżdżając do miasta, wyszczerbił o Złotą Bramę swój miecz zwany odtąd Szczercem. W rzeczywistości budowla ta nie była jeszcze wówczas ukończona.

Jak Bolesław z wielką mocą wkroczył na Ruś

Wyprawę Bolesława Chrobrego na Ruś opisał w swojej kronice z XII wieku Gall Anonim.

[...] król Bolesław najechał z wielką siłą królestwo Rusinów, a gdy ci usiłowali zrazu stawić mu zbrojny opór, ale nie odważyli się na stoczenie bitwy, rozpędził ich przed sobą jak wichur kurza-
wę. Nie opóźniał jednak swego pochodu natychmiastowym zajmowaniem miast i gromadzeniem łupów, jak to zwykle czynią najeźdźcy, lecz pospieszył na Kijów, stolicę królestwa, aby pochwycić jego ośrodek i króla samego. [...] Bolesław bez oporu wkroczył do wielkiego i bogatego miasta [Kijowa]. [...]

Król Bolesław więc, zawładnąwszy przebogatym miastem i potężnym królestwem ruskim, przez przeciąg dziesięciu miesięcy niestrudzenie przesyłał stamtąd pieniądze do Polski, aż jedenastego miesiąca, ze względu na to, że władał wielu królestwami, a syna swego Mieszka jeszcze nie uważał za zdolnego do sprawowania rządów, ustanowił tam panem w swoim zastępstwie pewnego Rusina ze swego rodu i powracał z resztą skarbów do Polski.

Źródło: Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, oprac. M. Plezia, Wrocław 1992, s. 21–22.

PRACA Z TEKSTEM ŹRÓDŁOWYM

1. Powiedz, jak kronikarz opisał walki Bolesława Chrobrego z Rusinami.
2. Określ, jakie korzyści przyniosło Polakom zdobycie Kijowa.

Polska Bolesława Chrobrego

PRACA Z MAPĄ

1. Wymień ziemie, które przyłączył do Polski Bolesław Chrobry.
2. Podaj daty wypraw wojennych prowadzonych przez Bolesława Chrobrego.

LEGENDA

	państwo odziedziczone przez Bolesława Chrobrego		wyprawa misyjna biskupa Wojciecha w 997 roku
	ziemie czasowo zajęte przez Bolesława Chrobrego		wyprawy Bolesława Chrobrego
	granica państwa polskiego w 1025 roku		wyprawy Henryka II na Polskę
	granica cesarstwa na początku XI wieku		Prusowie plemiona i ludy

	arcybiskupstwo
	biskupstwo
	zjazd gnieźnieński w 1000 roku
	koronacja Bolesława Chrobrego w 1025 roku

■ Pierwszy król Polski

W czasie swojego panowania Bolesław dążył do wzmocnienia pozycji państwa polskiego w Europie. Zwieńczeniem tych starań była jego **koronacja** na króla Polski, która odbyła się w **1025 roku** w Gnieźnie. Chrobry wykorzystał fakt, że po śmierci Henryka II tron cesarski był pusty i uzyskał zgodę papieża na koronację. Wydarzenie to znacznie umocniło władzę Bolesława. Od tej pory polskiego monarchę stawiano na równi z innymi koronowanymi władcami europejskimi.

Ogromne zasługi Bolesława dla Polski wiązały się jednak z pewnymi zagrożeniami. Liczne wojny, które rozpoczął, przyniosły państwu też złe skutki. Następcy Chrobrego musieli się bowiem zmagać z najazdami wrogo nastawionych sąsiadów, próbujących odzyskać utracone ziemie. Działania wojenne budziły ponadto niezadowolenie mieszkańców Polski, których obciążano dodatkowymi daninami w celu sfinansowania wojen. Stało się to jedną z przyczyn poważnego kryzysu, jaki zapanował w polskim państwie po śmierci Bolesława Chrobrego.

CIEKAWOSTKA

Koronacja Bolesława Chrobrego odbyła się prawdopodobnie w Wielkanoc 1025 roku. Władca zmarł jednak w czerwcu tego roku, a więc zaledwie dwa miesiące po koronacji.

Upamiętnienie Bolesława Chrobrego

Bolesław Chrobry jest dziś jednym z najbardziej znanych historycznych władców Polaki. Dla wielu Polaków stanowi symbol potęgi państwa polskiego i waleczności. Między innymi dlatego Bolesław Chrobry jest patronem licznych szkół, a także oddziałów wojskowych i drużyn harcerskich. Imieniem pierwszego króla Polski był nazwany jeden z polskich transatlantyków, czyli okrętów pasażerskich przeznaczonych do podróży na inne kontynenty. Imię „Chrobry” nosi również najstarszy polski dąb, który rośnie w Borach Dolnośląskich niedaleko Piotrowa. Ustalono, że ma około 760 lat.

Banknot o nominale 20 złotych przedstawia podobiznę Bolesława Chrobrego. W przeszłości wizerunek pierwszego polskiego króla pojawił się także na banknotach o wartości 1 złote-go i 2 tysięcy złotych oraz licznych pamiątkowych monetach.

? Dlaczego Bolesław Chrobry jest patronem oddziałów wojskowych i drużyn harcerskich?

PODSUMOWANIE TEMATU

TO JUŻ WIEM

1. Następcą księcia Mieszka I był jego syn Bolesław Chrobry.
2. W 997 roku biskup czeski Wojciech podjął nieudaną próbę nawrócenia na chrześcijaństwo pogańskich plemion pruskich. Po męczeńskiej śmierci misjonarza ogłoszono go świętym i uznano za patrona Polski.
3. W roku 1000 pielgrzymkę do grobu świętego Wojciecha w Gnieźnie odbył cesarz Otton III. Jego spotkanie z Bolesławem Chrobrym przeszło do historii jako zjazd gnieźnieński.
4. Jednym ze skutków zjazdu gnieźnieńskiego było utworzenie arcybiskupstwa w Gnieźnie.
5. Podczas swoich rządów Bolesław Chrobry stoczył wiele wojen. W ich wyniku przyłączył do Polski nowe tereny, między innymi Milsko, Łużyce i Grody Czerwieńskie.
6. Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski. Jego koronacja odbyła się w 1025 roku w Gnieźnie.

SPRAWDŹ SIĘ

1. Wyjaśnij, w jakim celu biskup Wojciech udał się z misją do plemion pruskich. Wymień skutki tej wyprawy.
2. Wymień skutki zjazdu gnieźnieńskiego.
3. Powiedz, co oznacza przydomek księcia Bolesława „Chrobry”.
- ★ 4. Opisz w zeszycie, jak zmieniało się terytorium Polski pod rządami Mieszka I i Bolesława Chrobrego.
5. **Miniprojekt**
Zaprojektujcie w grupach pierwszą stronę gazetki lub strony internetowej poświęconej zjazdowi gnieźnieńskiemu. Zawrzyjcie w swoich pracach najważniejsze wiadomości dotyczące spotkania Bolesława Chrobrego i Ottona III. Wymieńcie jego skutki. Pamiętajcie, że gazetka lub strona internetowa powinna mieć interesującą formę i ciekawe nagłówki. Przedstawcie wyniki swojej pracy na forum klasy. Wybierzcie najlepsze projekty.